

Rolnummer 3931
Arrest nr. 28/2007 van 21 februari 2007

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van de artikelen 1 en 2, c), van het decreet van de Franse Gemeenschap van 20 juli 2005 betreffende het bijkomend inschrijvingsgeld geïnd in het niet-universitair hoger onderwijs, ingesteld door de vzw « Fédération des Étudiant(e)s Francophones » en anderen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en A. Arts, en de rechters P. Martens, R. Henneuse, M. Bossuyt, E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke en J. Spreutels, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van het beroep en rechtspleging

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 28 februari 2006 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 1 maart 2006, is beroep tot vernietiging ingesteld van de artikelen 1 en 2, c), van het decreet van de Franse Gemeenschap van 20 juli 2005 betreffende het bijkomend inschrijvingsgeld geïnd in het niet-universitair hoger onderwijs (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 31 augustus 2005, tweede editie), door de vzw « Fédération des Étudiant(e)s Francophones », met maatschappelijke zetel te 1210 Brussel, Haachtsesteenweg 25, Aurian Bourguignon, wonende te 1325 Chaumont-Gistoux, rue du Fief de Liège 8, en Lionel Mulpas, wonende te 7300 Boussu, rue Ferrer 42.

De Franse Gemeenschapsregering heeft een memorie ingediend, de verzoekende partijen hebben een memorie van antwoord ingediend en de Franse Gemeenschapsregering heeft ook een memorie van wederantwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 5 december 2006 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. J. Sambon, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen;
 - . Mr. F. Tulkens, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Franse Gemeenschapsregering;
- hebben de rechters-verslaggevers J. Spreutels en A. Alen verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- heeft de voorzitter de zaak in voortzetting gesteld tot de terechtzitting van 11 januari 2007, na de partijen te hebben verzocht uiterlijk op 5 januari 2007 een aanvullende memorie neer te leggen over de weerslag, op het beroep, van het decreet van de Franse Gemeenschap van 20 juli 2006 betreffende de rechten en kosten geïnd in het niet-universitair hoger onderwijs.

De verzoekende partijen en de Franse Gemeenschapsregering hebben aanvullende memories ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 11 januari 2007 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. J. Sambon, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen;
 - . Mr. F. Tulkens, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Franse Gemeenschapsregering;
- hebben de rechters-verslaggevers J. Spreutels en A. Alen verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid van het beroep

A.1.1. De « Fédération des Étudiant(e)s Francophones », eerste verzoekende partij, is een vereniging zonder winstoogmerk die tot doel heeft de studenten van het hoger onderwijs in de Franse Gemeenschap, met inbegrip van de studenten van de universitaire instellingen, te vertegenwoordigen en hun rechten te verdedigen. Haar leden zijn representatieve organisaties van studenten opgericht binnen de instellingen voor hoger onderwijs van de Franse Gemeenschap, in het bijzonder binnen vijf universitaire instellingen. Zij is van mening dat de bestreden normen, in zoverre zij het belang aantasten van de studenten van de universitaire instellingen van de Franse Gemeenschap, wel degelijk afbreuk doen aan haar maatschappelijk doel en dat zij blijk heeft gegeven van een duurzame en met dat maatschappelijk doel in overeenstemming zijnde activiteit, zoals het Hof in zijn arresten nrs. 48/2005 en 165/2005 heeft vastgesteld.

A.1.2. De tweede tot de vijfde verzoekende partij zijn studenten aan hogescholen waarop het decreet van 20 juli 2005 van toepassing is.

A.1.3. De Franse Gemeenschapsregering betwist de ontvankelijkheid van het beroep : de « Fédération des étudiant(e)s francophones » zou niet doen blijken van het vereiste belang, aangezien zij aanvoert dat zij onder haar leden verenigingen telt die de studenten van vijf universitaire instellingen vertegenwoordigen en aanvoert dat hun belangen worden bedreigd, terwijl het bestreden decreet geen betrekking heeft op de universitaire instellingen. Ten aanzien van de tweede en de derde verzoekende partij voert zij aan dat zij niet hebben aangetoond dat zij studenten aan de door hen vermelde hogescholen zijn.

A.1.4. De verzoekende partijen antwoorden dat de « Fédération » tot doel heeft de studenten van het volledige hoger onderwijs in de Franse Gemeenschap te vertegenwoordigen en hun rechten te verdedigen, en dat zij onder haar leden de representatieve verenigingen van studenten van zesentwintig hogescholen en daarmee gelijkgestelde instellingen telt. Daarnaast bezorgen zij een kopie van de studentenkaarten of van de inschrijvingsattesten van de verzoekende studenten.

A.1.5. In haar memorie van wederantwoord erkent de Franse Gemeenschapsregering het belang van de verzoekende partijen ten aanzien van artikel 2, c), van het decreet, maar betwist zij dat belang ten aanzien van artikel 1. Wat de « Fédération des Étudiant(e)s Francophones » betreft, is zij de bedragen waarvan de terugbetaling door dat artikel wordt uitgesloten, niet verschuldigd en kan zij in dat opzicht niet in de plaats van de studenten treden. De derde verzoekende partij heeft zich voor het eerst ingeschreven in het hoger niet-universitair onderwijs voor het academiejaar 2005-2006 en zou dus niet kunnen worden benadeeld door de niet-terugbetaling van bedragen betreffende eerdere jaren. Ten slotte heeft de tweede verzoekende partij, hoewel zij sinds het academiejaar 2003-2004 aan de « Haute école namuroise catholique » is ingeschreven, het bedrag van de aan haar aangerekende gelden nooit in rechte betwist en heeft zij bovendien nooit de terugbetaling van die gelden geëist naar aanleiding van het vonnis van de Rechtbank te Namen dat aan het bestreden decreet ten grondslag ligt.

Ten gronde

Ten aanzien van het decreet van 20 juli 2005

A.2.1. De verzoekende partijen zetten de context van de bestreden bepalingen uiteen.

Een decreet van 5 augustus 1995 houdende de algemene organisatie van het hoger onderwijs in hogescholen bepaalt met name de voorwaarden voor de toegang tot de studies (artikel 22), vestigt het beginsel van de keuzevrijheid van de studenten (artikel 26, § 1) en beperkt de hypothesen waarin een weigering tot inschrijving kan worden tegengeworpen (artikel 26, § 2). Het bevat geen bepaling betreffende de inschrijvingsgelden, maar uit artikel 43 ervan vloeit voort dat het met toepassing van artikel 12, § 2, van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving gedefinieerde schoolgeld het maximumbedrag is dat kan worden geïnd.

Een decreet van 9 september 1996 betreffende de financiering van de door de Franse Gemeenschap ingerichte of gesubsidieerde hogescholen voorziet op exhaustieve wijze in de financieringsmechanismen ervan en sluit in artikel 58 ervan de inning van bijkomende inschrijvingsgelden uit.

Ten slotte machtigt het « schoolpact » (wet van 29 mei 1959, artikel 12) de Franse Gemeenschapsregering ertoe het bedrag van de inschrijvingsgelden vast te stellen, met uitsluiting van elke andere overheid.

De hogescholen kunnen dus niet afwijken van de bedragen die door het schoolpact en het uitvoeringsbesluit ervan zijn gedefinieerd. Het « studiereglement » mag overigens het bedrag van de inschrijvingsgelden, overeenkomstig artikel 27 van het voormelde decreet van 5 augustus 1995, slechts « vermelden » (en niet « bepalen »).

Het bestreden decreet wijzigt die regeling door, binnen de daarin vastgestelde perken, de gelden te valideren die de hogescholen en de daarin beoogde instellingen innen ter aanvulling van het bij artikel 12 van de wet van 29 mei 1959 opgelegde schoolgeld, en door de werkelijke kosten te regelen met betrekking tot de aan de studenten verleende goederen en diensten, die niet als bijkomende gelden worden beschouwd.

A.2.2. De Franse Gemeenschapsregering voert aan dat het bestreden decreet ertoe strekt het rechtsvacuüm op te vangen dat is vastgesteld door een vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Namen van 10 februari 2005, waarmee is geoordeeld dat de inning van bijkomende inschrijvingsgelden in een hogeschool geen wettelijke grondslag heeft.

In haar memorie van wederantwoord voegt zij eraan toe dat het Parlement van de Franse Gemeenschap op 27 juni 2006 een ontwerp van decreet heeft aangenomen dat met name in artikel 12, § 2, van de voormelde wet van 29 mei 1959 een lid invoegt dat bepaalt :

« De in het vorig lid bedoelde lijst van de in het studiereglement vermelde kosten wordt opgemaakt op grond van het eensluidend advies van een overlegcommissie die binnen elke instelling wordt opgericht en is samengesteld uit vertegenwoordigers van de directie van de instelling, personeelsleden en vertegenwoordigers van de studenten. De Regering kan de regels inzake de samenstelling en de werking van die commissie vaststellen.

De kosten die niet specifiek zijn aan een opleiding, worden onderling gedragen door de studenten van eenzelfde onderwijstype » (eigen vertaling).

A.3.1. De verzoekende partijen leiden een enig middel af uit de schending van de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 2.1 en 13 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, opgemaakt te New York op 19 december 1966 en goedgekeurd bij het decreet van de Franse Gemeenschap van 8 juni 1982, en met artikel 2 van het Eerst Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

A.3.2. De Franse Gemeenschapsregering voert aan dat artikel 2 van het Eerste Aanvullend Protocol de kosteloosheid van het hoger onderwijs niet waarborgt; het impliceert niet dat de Staten ertoe verplicht zouden zijn om maatregelen te nemen die het elkeen mogelijk maken het gewenste onderwijs te krijgen, of om een onderwijs van een bepaalde vorm of graad op eigen kosten te organiseren of te subsidiëren. Bovendien onzegt het de Staat niet het recht het onderwijs te reglementeren, op voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan de inhoud van dat recht en het niet-discriminatiebeginsel wordt nageleefd. Aldus kunnen inschrijvingsgelden worden ingevoerd.

A.3.3. De verzoekende partijen antwoorden dat zij nooit hebben aangevoerd dat de in het middel aangevoerde normen een subjectief recht van gewaarborgde toegang tot het hoger onderwijs zouden bevatten, en dat de analyse van de Regering bijgevolg zonder voorwerp is.

Ten aanzien van artikel 1 van het bestreden decreet

A.4.1. De verzoekende partijen voeren aan dat artikel 1 van het decreet, door de door de betrokken instellingen geïnde gelden te valideren, afbreuk doet aan de geleidelijke invoering van de kosteloosheid van het onderwijs opgelegd door de in het middel beoogde bepalingen, die een *standstill*-effect hebben. Uit de arresten nrs. 33/92 en 40/94 van het Hof blijkt dat artikel 13 van het voormelde Verdrag zelf geen verplichting van een onmiddellijke kosteloosheid voor het hoger onderwijs instelt, maar elke maatregel belet die een achteruitgang invoert in het kader van de kosteloosheid van het hoger onderwijs. Met andere woorden, de financiële situatie van de begunstigden van het onderwijs - de studenten - mag, ten aanzien van de bepalingen van het Verdrag, niet slechter worden dan de op 6 juli 1983 bestaande situatie, datum waarop het Verdrag bindend is geworden voor België. In het interne recht werd in 1983 schoolgeld geïnd voor de toegang tot het hoger onderwijs van het korte en het lange type. Het was, sinds 1958, vastgesteld op 250 frank voor het hoger onderwijs van het korte type en, sinds 1978, op 5 000 frank voor het hoger onderwijs van het lange type. De vaststelling van het schoolgeld in artikel 12, § 2, van de schoolpactwet is een aanpassing van dat bedrag aan de ontwikkeling van de levensduurte. De inning van bijkomende gelden bovenop die bedragen vormt een schending van het voormelde artikel 13. Hetzelfde geldt voor die welke worden beoogd door de in het geding zijnde bepalingen (die een onwettige praktijk van de betrokken instellingen vormen) en door de bepaling die ze valideert.

A.4.2. De Franse Gemeenschapsregering onderstreept eerst dat, daar de rechtsleer niet eensgezind van mening is dat (zoals de Rechtbank van eerste aanleg te Namen in haar vonnis van 10 februari 2005 heeft geoordeeld) de inning van de bijkomende gelden door de hogescholen een praktijk zou zijn die indruist tegen artikel 24, § 5, van de Grondwet, het niet verworven is dat artikel 1 van het bestreden decreet een onwettige praktijk valideert. Artikel 58 van het voormelde decreet van 9 september 1996 heeft de hogescholen immers ertoe kunnen aanzetten te denken dat zij dergelijke bijkomende gelden konden innen, aangezien de inning ervan niet werd verboden door de vroegere wetgeving en de Raad van State die bepaling in die zin interpreteerde. Het bestreden decreet wil hoe dan ook een einde aan de rechtsonzekerheid maken en de sluiting voorkomen van instellingen die de in het geding zijnde gelden zouden moeten terugbetalen; de Raad van State heeft die verantwoording aanvaard, die verband houdt met de continuïteit van de openbare dienstverlening, en in de parlementaire voorbereiding is rekening gehouden met zijn wens om de financiële gevolgen van die terugbetaling in detail weer te geven. De betwiste retroactiviteit brengt de rechtszekerheid niet in gevaar, vermits de betrokkenen niet zullen zijn verrast door bepalingen die de terugbetaling van reeds geïnde gelden verhinderen.

Bovendien is het beginsel van de « niet-terugbetaling » niet absoluut, vermits artikel 1, eerste lid, van het decreet drie beperkingen vaststelt die verband houden met, enerzijds, de terugbetaling van de onwettig geïnde gelden en van die waarvoor het gerecht de terugbetaling heeft bevolen en, anderzijds, het maximumbedrag waarboven een terugbetaling kan worden verkregen.

De verzoekende partijen bekritiseren artikel 1 overigens niet in het licht van de jurisdictionele waarborgen en de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

A.4.3. De Franse Gemeenschapsregering herinnert, in verband met de *standstill*-verplichting, eraan dat artikel 13.2, van het voormelde Verdrag geen uitwerking heeft in de interne rechtsorde. Het Hof heeft zelf aangenomen dat rekening diende te worden gehouden met de economische mogelijkheden en met de specifieke situatie van de overheidsfinanciën van elke Staat, en niet met strikt eenvormige tijdelijke voorwaarden; de gecombineerde lezing van artikel 13.2, *littera c*), en artikel 2.1 van het voormelde Verdrag houdt geen subjectief recht van kosteloze toegang tot het hoger onderwijs in. De *standstill*-verplichting waarin die bepalingen voorzien, wordt door het bestreden decreet nageleefd, enerzijds, omdat België vóór de inwerkingtreding van het Verdrag (1983) de kosteloosheid van de toegang tot het hoger onderwijs niet had verzekerd en, anderzijds, omdat dat decreet een vooruitgang vormt doordat het een situatie regulariseert teneinde de rechtszekerheid te waarborgen en de financiële levensvatbaarheid van de betrokken instellingen te verzekeren, en doordat het ertoe strekt de bijkomende gelden op termijn af te schaffen.

A.4.4. De verzoekende partijen antwoorden dat de rechtsleer zich bij de analyse van het vonnis van de Burgerlijke Rechtbank te Namen heeft aangesloten en dat vóór het bestreden decreet immers geen enkele normatieve bepaling bestond die de inning van de bijkomende inschrijvingsgelden toestond, terwijl de hogescholen alleen over de bevoegdheden beschikken die in de decreten van 1995 en 1996 en door de schoolpactwet zijn bepaald. Artikel 24, § 5, van de Grondwet vereist daarnaast een decretale grondslag om de inning van dergelijke gelden mogelijk te maken en artikel 58 van het decreet van 9 september 1996 vormt geen dergelijke grondslag, daar het Hof in zijn arrest nr. 44/98 heeft beslist dat die bepaling niet in die zin kon worden

geïnterpreteerd dat zij de inning van dergelijke gelden mogelijk maakte. De Franse Gemeenschap deelde in die tijd overigens hetzelfde standpunt; zij spreekt zich vandaag dus tegen en beroept zich ten onrechte op de Raad van State die, in zijn aan dat decreet voorafgaande advies, niet van oordeel was dat artikel 58 die inning mogelijk maakte, maar meende dat, indien het in die zin zou worden geïnterpreteerd, het artikel 24, § 5, van de Grondwet zou schenden.

A.4.5. In verband met de *standstill*-verplichting antwoorden de verzoekende partijen dat de Regering niet aantoonde dat de bijkomende inschrijvingsgelden in 1983 op regelmatige wijze werden en konden worden geïnd: daar het ging om een onwettige praktijk, kan met de inning ervan geen rekening worden gehouden om de in het geding zijnde graad van kosteloosheid vast te stellen. Een onwettige vroegere praktijk regulariseren kan geen vooruitgang vormen in de geleidelijke invoering van de gelijke toegang en de kosteloosheid.

A.4.6. In haar memorie van wederantwoord voegt de Franse Gemeenschapsregering eraan toe dat de inschrijvingsgelden reeds vóór 1983 konden worden geïnd op grond van de oorspronkelijke versie van artikel 12 van de wet van 29 mei 1959, die verwees naar « rechtstreeks » en « onrechtstreeks » schoolgeld, zodat de kosteloosheid van het hoger onderwijs niet was gewaarborgd. Verschillende hogescholen, evenals de afdeling wetgeving van de Raad van State, hebben geoordeeld dat artikel 58 van het decreet van 9 september 1996 hen toeliet dergelijke gelden verder te innen en de Franse Gemeenschapsregering was niet betrokken bij het geding dat de Rechtbank te Namen op 10 februari 2005 heeft beslecht met het voormelde vonnis, waarmee die interpretatie is afgekeurd. Ook al heeft de rechtsleer dat vonnis bekritiseerd, toch heeft de decreetgever akte ervan genomen en heeft de afdeling wetgeving van de Raad van State de retroactiviteit aanvaard van de maatregel die vandaag het voorwerp van het beroep uitmaakt; het vertrouwen van de studenten die de in het geding zijnde bijkomende gelden hebben aanvaard en betaald, werd niet geschonden en het decreet maakt de voortzetting mogelijk van de rechtsvorderingen die vóór 5 juli 2005 zijn aangevat.

De Franse Gemeenschapsregering betwist te hebben beweerd dat het voormelde artikel 58 de inning van bijkomende gelden mogelijk maakte, maar is van mening dat sommige hogescholen dat artikel in die zin hebben kunnen interpreteren. Die kwestie staat los van het onderhavige beroep; het arrest nr. 44/98 heeft overigens niet voor recht gezegd dat de inning van dergelijke gelden verboden was.

Zij geeft toe dat het decreet ook de overleving van de in het geding zijnde instellingen nastreeft en voert aan dat het zeker geen afbreuk doet aan de *standstill*-verplichting, maar een vooruitgang vormt, vermits het de definitieve afschaffing van de bijkomende gelden beoogt.

A.5.1. De verzoekende partijen voeren aan dat artikel 1 ook artikel 24, §§ 3 en 4, van de Grondwet schendt, in zoverre het de inning valideert van de bijkomende inschrijvingsgelden waarvan de bedragen door de betrokken onderwijsinstellingen vrij werden bepaald: die bedragen variëren immers naar gelang van de studiereglementen van de onderwijsinstellingen, wat het gelijkheidsbeginsel bedreigt dat in het voormelde decreet van 5 augustus 1995 wordt bevestigd en dat het mogelijk maakt de keuzevrijheid van de studenten ten aanzien van de hogescholen, verankerd in artikel 26 van hetzelfde decreet, te waarborgen. Het gegeven dat de gelden voor alle studenten van eenzelfde instelling identiek zouden zijn, volstaat niet om die kritiek af te wijzen, aangezien de in het geding zijnde gelijkheid en keuzevrijheid gelden tussen de verschillende instellingen.

A.5.2. De Franse Gemeenschapsregering antwoordt dat het bedrag van de inschrijvingsgelden identiek is voor alle studenten aan eenzelfde hogeschool en dat de keuzevrijheid van de studenten bovendien wordt gewaarborgd door de vermelding van de bedragen van de gelden in het studiereglement. In elk geval zou geen identiek en onveranderlijk bedrag van de inschrijvingskosten kunnen worden opgelegd aan hogescholen die zich van elkaar onderscheiden door het pedagogisch project en door de inhoud van hun onderwijs en die dus niet met elkaar vergelijkbaar zijn. Het Hof heeft, wanneer het in zijn arrest nr. 30/96 de decreetgever heeft toegestaan de bevoegdheid om de bedragen van de inschrijvingsgelden gedeeltelijk aan de universitaire overheden te delegeren, overigens aangenomen dat verschillen konden bestaan. Een uniformering van de bedragen zou ten slotte leiden tot een verhoging ervan in de instellingen waar ze lager liggen, wat niet echt denkbaar is.

A.5.3. De verzoekende partijen antwoorden dat het decreet verschillen toestaat tussen opties binnen eenzelfde school en tussen hogescholen, ook voor eenzelfde onderwijs optie. In dat laatste geval kunnen het pedagogisch project en de inhoud van het onderwijs die verschillen niet verantwoorden: aangezien het gaat om eenzelfde optie, zou alleen een verschil op het vlak van de administratieve gelden kunnen worden aanvaard.

A.5.4. De Franse Gemeenschapsregering repliceert dat de pedagogische projecten en de inhoud van het onderwijs variëren van de ene hogeschool tot de andere en dat rekening ermee dient te worden gehouden dat de Grondwet de vrijheid van onderwijs (en dus de pedagogische vrijheid) waarborgt, maar niet de meest perfecte en meest absolute financiële gelijkheid tussen de studenten los van de gekozen instelling of van het gekozen onderwijs voorschrijft, zelfs niet voor identieke opties. Een eenvormig bedrag lager dan het geïnde bedrag zou in strijd zijn met het gelijkheidsbeginsel, vermits dat laatste inhoudt dat verschillende situaties, zoals die welke zich hier voordoen, verschillend worden behandeld.

Ten slotte berust het onderscheid tussen bijkomende inschrijvingsgelden en bijkomende administratieve gelden (« AIG » en « AAG ») op geen enkele grondslag en heeft het geen enkele praktische draagwijdte. Die begrippen worden vaak met elkaar verward en de scholen innen soms de ene, soms de andere, soms de ene en andere.

A.6.1. De verzoekende partijen voeren aan dat artikel 1 het bedrag van de bijkomende gelden beperkt door het maximumbedrag op een volkomen irrelevante wijze vast te stellen : een maximum van zeven keer het bedrag van het schoolgeld leidt tot bijkomende gelden die tot 2 101,86 euro kunnen bedragen, wat het recht op onderwijs en het beginsel van de geleidelijke kosteloosheid van het hoger onderwijs bedreigt.

A.6.2. De Franse Gemeenschapsregering verwijst naar de parlementaire voorbereiding en antwoordt dat de decreetgever het maximumbedrag op zodanige wijze heeft willen vaststellen dat het algemeen belang wordt gevrijwaard, waarbij de studenten het recht van toegang tot het gerecht om de terugbetaling van overdreven hoge bedragen terug te vorderen, niet wordt ontzegd. Het voor het onderwijs van het lange type vastgestelde maximumbedrag, dat weliswaar hoger ligt, daar het schoolgeld er hoger is dan in het onderwijs van het korte type, is louter virtueel, daar geen enkele hogeschool een bedrag van 2 101,86 euro heeft geïnd. Het maximumbedrag van de bijkomende gelden bedraagt in feite 995,40 euro. Dat maximumbedrag had overigens kunnen worden vastgesteld door geen rekening te houden met de tweede doelstelling, vermits het vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg alleen betrekking had op het onderwijs van het korte type, zodat de decreetgever vermocht alleen rekening te houden met het doel van algemeen belang, waarbij de vaststelling van een hoog bedrag een opportuniteitskwestie is die alleen zou kunnen worden afgekeurd indien zou worden aangetoond dat het gehanteerde criterium geen verband houdt met het nagestreefde doel, *quod non*.

A.6.3. De verzoekende partijen antwoorden dat de eerste twee gevallen van terugbetaling waarin artikel 1 van het decreet voorziet, tautologisch zijn, waarbij het ene herinnert aan de draagwijdte van artikel 58 van het decreet van 9 september 1996 en het andere aan de naleving van de rechterlijke beslissingen die in kracht van gewijsde zijn getreden. Ten aanzien van het derde geval en het daarin bepaalde maximumbedrag zijn zij van mening dat de Regering niet de « concrete elementen » heeft voorgelegd die de afdeling wetgeving van de Raad van State wenste te zien, aangezien de studie van de thans geïnde gelden niet in de parlementaire stukken is opgenomen. De bijlagen bij de memories bevatten evenmin een verantwoording, maar maken het mogelijk vast te stellen dat het hoogste bedrag van de bijkomende inschrijvingsgelden (AIG) 620 euro bedraagt, dat van de bijkomende administratieve gelden (AAG) 995,40 euro, en dat het gecumuleerde bedrag van de ene en de andere varieert van 0 tot 995,40 euro. Die laatste opmerking maakt het mogelijk te preciseren dat de berekening die in de parlementaire voorbereiding wordt gemaakt - en die uitgaat van het maximumbedrag van de AIG (620 euro) en het maximumbedrag van de AAG (1 150 euro) - geen rekening houdt met de werkelijkheid, in zoverre geen enkele instelling voor niet-universitair hoger onderwijs tegelijk het maximumbedrag van de AIG en het maximumbedrag van de AAG int. Met andere woorden, zowel in het hoger onderwijs van het korte type als in het hoger onderwijs van het lange type bedraagt het bedrag van de geïnde bijkomende gelden (AIG + AAG) nooit meer dan het maximumbedrag van zeven keer het schoolgeld. De meest expliciete erkenning dat het aldus ingevoegde maximumbedrag niet doeltreffend is, staat overigens in de memorie van de Regering. Het is in werkelijkheid het bestaande geheel van de bijkomende gelden dat werd gevalideerd door de invoering van een klaarblijkelijk overdreven hoog maximumbedrag dat op geen enkel relevant feitelijk en objectief element berust.

A.6.4. De Franse Gemeenschapsregering repliceert dat een validatie niet ongrondwettig is omdat zij algeheel is. Het bedrag van 1 120 euro (zeven keer het schoolgeld van het onderwijs van het korte type) werd gekozen op basis van de gegevens waarover de Regering beschikte bij de goedkeuring van het decreet en volgens welke geen enkele instelling voor hoger onderwijs van het korte type bedragen inde die hoger lagen dan dat bedrag. Zelfs voor het onderwijs van het lange type waar het maximumbedrag duidelijk veel hoger ligt (2 101,86 euro) heeft geen enkele instelling gelden geïnd voor een bedrag van meer dan 1 120 euro, zodat dat maximumbedrag louter theoretisch is, maar daarom, enkel door dat feit, nog niet ongrondwettig is.

A.7. De verzoekende partijen voeren ook aan dat de validatie door artikel 1 afbreuk doet aan het wettigheidsbeginsel en dat de beperkingen ervan niet zijn verantwoord ten aanzien van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

Ten aanzien van artikel 2, c), van het bestreden decreet

A.8.1. De verzoekende partijen voeren aan dat artikel 2, c), afbreuk doet aan de geleidelijke invoering van de kosteloosheid van het hoger onderwijs, om dezelfde motieven als die welke in verband met artikel 1 zijn uiteengezet.

A.8.2. De Franse Gemeenschapsregering herinnert aan hetgeen zij heeft uiteengezet in verband met artikel 1 van het bestreden decreet (A.4.2) en voert aan dat het bestreden decreet zich ertoe beperkt een vroegere praktijk te regelen teneinde de rechtszekerheid en de toegang tot het hoger onderwijs te waarborgen. De decreetgever heeft willen vermijden dat de onderwijsinstellingen de inzake bijkomende gelden vastgestelde maximumbedragen omzeilen door gelden te innen die op onrechtmatige wijze als administratieve gelden of administratieve kosten zouden worden gekwalificeerd. De kosten die aan de studenten zullen kunnen worden aangerekend bovenop het schoolgeld of de bijkomende gelden, zullen dus moeten overeenstemmen met goederen en diensten die aan de student worden verleend, berekend tegen de werkelijke prijs ervan en vermeld in het studiereglement. Ook om dergelijke misbruiken te voorkomen, bepaalt het decreet dat de Regering vanaf het academiejaar 2006-2007 een limitatieve lijst van de goederen en diensten vaststelt die, naar gelang van het onderwijstype, aan de studenten zullen kunnen worden aangerekend, terwijl die kosten, overeenkomstig de *standstill*-verplichting, voor het academiejaar 2005-2006 niet hoger mogen liggen dan de bedragen die de instellingen voor het academiejaar 2004-2005 oplegden.

A.8.3. De verzoekende partijen antwoorden door te verwijzen naar hetgeen zij in verband met artikel 1 hebben verklaard: het decreet valideert een onwettige praktijk. De in het geding zijnde beperking van de goederen en diensten in een exhaustieve lijst zal niet beletten dat de begrenzing van het bedrag van het schoolgeld en van de bijkomende inschrijvingsgelden wordt omzeild, omdat het voortaan mogelijk zal zijn die lijst maximaal te exploiteren, terwijl voorheen een zelfbeperking gold, gelet op de vrees voor rechtszaken waarmee de wettigheid van de in het geding zijnde gelden werd betwist.

A.8.4. De Franse Gemeenschapsregering repliceert dat de artikelen 2.1 en 13.2, *littera c)*, van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten geen subjectief recht van kosteloze toegang tot het hoger onderwijs waarborgen en ziet nog steeds niet in hoe artikel 2, c), in strijd zou zijn met de *standstill*-verplichting, vermits het een vooruitgang vormt ten opzichte van de vroegere situatie, dankzij de grotere rechtszekerheid die het aan de betrokken studenten biedt en het feit dat die kosten voortaan begrensd zijn (academiejaar 2005-2006) of moeten overeenstemmen met een door de Regering vastgestelde lijst (volgende jaren), op eensluidend advies van een overlegcomité (waarin een op 27 juni 2006 in plenaire zitting goedgekeurd decreet voorziet voor elke instelling) dat met name zal bestaan uit vertegenwoordigers van de studenten.

Dankzij het optreden van de decreetgever is voortaan elk gevaar voor misbruiken uitgesloten. De commissarissen waken overigens over de strikte toepassing van de decreten, en overschrijdingen door indexering tijdens het academiejaar 2005-2006 hebben aldus geleid tot terugbetalingen van onterecht geïnde bedragen. Ten slotte zijn de in het geding zijnde gelden voortaan begrensd en is vanaf het jaar 2007-2008 voorzien in de verlaging ervan.

A.9.1. De verzoekende partijen voeren aan dat artikel 2, c), door het « elke instelling » mogelijk te maken om in haar studiereglement de « kosten » te bepalen die voor het academiejaar 2004-2005 bij de studenten kunnen worden gerecupereerd en de « kosten » te bepalen die voor het academiejaar 2006-2007 bij de studenten kunnen worden gerecupereerd, binnen de perken van de lijst van de door de Regering vastgestelde te recupereren kosten, het gelijkheidsbeginsel schendt, vermits die kosten kunnen variëren van instelling tot instelling en aldus afbreuk doen aan de bij artikel 26 van het decreet van 5 augustus 1995 gewaarborgde keuzevrijheid.

A.9.2. De Franse Gemeenschapsregering verwijst naar hetgeen zij heeft verklaard in verband met artikel 1 en voert aan dat de vergelijking tussen onderwijsinstellingen die niet dezelfde cursussen aanbieden en niet hetzelfde didactisch materiaal gebruiken, tevergeefs is. Het decreet streeft gelijkheid na door de Regering ertoe te machtigen de lijst vast te stellen van de kosten die in rekening kunnen worden gebracht.

A.9.3. De verzoekende partijen kunnen niet aanvaarden dat de in het geding zijnde kosten onbeperkt variëren van instelling tot instelling, wanneer zij dezelfde onderwijsopties betreffen. De bestreden bepaling stelt die kosten en het te recupereren maximumbedrag niet vast.

A.9.4. De Franse Gemeenschapsregering repliceert dat de kosten noodgedwongen niet identiek zijn, zelfs voor identieke opties, doordat het pedagogisch project, de inhoud van de cursussen en het didactisch materiaal niet identiek zijn. Het gelijkheidsbeginsel zou alleen geschonden zijn indien de studenten die eenzelfde onderwijs in dezelfde school vormen, verschillend zouden worden behandeld (*quod non*). Door een lijst vast te stellen van de kosten die hun kunnen worden aangerekend, behandelt het decreet de studenten op identieke wijze.

A.10.1. De verzoekende partijen voeren aan dat artikel 2, c), afbreuk doet aan het wettigheidsbeginsel vervat in artikel 24, § 5, van de Grondwet. De in het geding zijnde « kosten » vormen immers een « wezenlijk bestanddeel » van de organisatie en de subsidiëring van het onderwijs, waarnaar de rechtspraak van het Hof verwijst. Zij moeten immers worden betaald op het ogenblik van de inschrijving, zodat het onderscheid tussen die kosten en het schoolgeld theoretisch is. De studiereglementen nemen die bedragen overigens samen en stellen de daadwerkelijke inschrijving van de student afhankelijk van de betaling. Het bedrag van de bijkomende gelden die thans kunnen worden geïnd onder de noemer « bijkomende inschrijvingsgelden » varieert van 0 tot 620 euro, terwijl die welke worden geïnd onder de noemer « administratieve kosten » variëren van 0 tot 1 150 euro. Dergelijke bedragen impliceren het wezenlijke karakter van het bestanddeel dat de in het geding zijnde kosten vormen en het is in het decreet dat zij dienen te worden geregeld. Dat decreet machtigt de betrokken instellingen echter ertoe dat te doen, alsook de Regering wat de lijst van de kosten van het academiejaar 2006-2007 betreft. Die dubbele delegatie is vatbaar voor kritiek, in zoverre zij geen enkel maximum vaststelt, noch de aard van de in het geding zijnde goederen en diensten, noch de aard van de posten bepaalt. De aan de betrokken instellingen verleende delegatie wordt echter niet verantwoord door de onderwijsopdrachten, noch door de pedagogische vrijheid ervan, en wordt door geen enkel element beperkt waarmee rekening dient te worden gehouden bij de berekening van de werkelijke kostprijs van de verleende goederen en diensten. Hetzelfde geldt voor de delegatie aan de Regering. Dat is des te treffender, daar uit het samenbrengen van het eerste en het tweede lid van de bestreden bepaling blijkt dat de verleende delegatie onverwachte gevolgen met zich kan meebrengen. Uit de vergelijkende lezing van die twee leden blijkt immers dat het eerste verwijst naar de « werkelijke kosten voor de goederen en diensten die individueel aan de student verleend worden », terwijl het tweede de « werkelijke kosten voor de goederen en diensten die aan de studenten verleend worden » beoogt. Dat verschil in terminologie is belangrijk. Het eerste lid beoogt alleen de dienstverlening aan een individueel genomen student, terwijl het tweede de diensten aan alle studenten lijkt te kunnen omvatten. Het is niet uitgesloten dat de Regering zich, bij ontstentenis van een andere decretale ondersteuning, bevoegd acht om in de lijst van kosten uitgaven op te nemen zoals die met betrekking tot de verwarming van de gebouwen. Een dergelijke vrijheid bij de vaststelling van de posten die aanleiding zullen kunnen geven tot de betaling van bijkomende administratieve gelden schendt, in elk geval, het wettigheidsbeginsel vervat in artikel 24, § 5, van de Grondwet, zoals het is geïnterpreteerd door het Hof.

A.10.2. De Franse Gemeenschapsregering voert aan dat de in het geding zijnde kosten geen voorwaarde vormen voor de toegang tot de hogere studies. Zij worden gedefinieerd als de werkelijke kosten voor de goederen en diensten die aan de student worden verleend en hebben geen betrekking op de vaststelling van een wezenlijk bestanddeel van de onderwijsreglementering en kunnen niet worden verward met het schoolgeld, noch met de bijkomende gelden waarvoor het bestreden decreet in de geleidelijke afschaffing voorziet. De in artikel 2, c), van het bestreden decreet beoogde kosten zijn van vergoedende aard en de vaststelling ervan kan derhalve aan andere overheden dan de decreetgever worden gedelegeerd.

De lijst die door de Regering zal worden opgemaakt, is noodzakelijk opdat die kosten aan de studenten kunnen worden aangerekend. De vaststelling ervan door middel van een besluit is een maatregel die het voordeel biedt dat hij soepel is in aangelegenheden die mogelijk zeer snel evolueren.

A.10.3. De verzoekende partijen antwoorden dat geen rekening dient te worden gehouden met de abstracte kwalificatie van de in het geding zijnde kosten, maar wel met de concrete en werkelijke functie ervan. Artikel 1 van het decreet benadert de bijkomende administratieve gelden en de bijkomende inschrijvingsgelden echter op een soortgelijke wijze onder de gemeenschappelijke noemer « geïnde gelden ». Bovendien vloeit uit artikel 28, §§ 1 en 2, van het decreet van 5 augustus 1995 voort dat het studiereglement (dat de in het geding zijnde kosten moet vermelden) bindend is voor de studenten, zodat de betaling van die kosten een voorwaarde voor hun inschrijving vormt, wat door de minister is bevestigd tijdens de parlementaire voorbereiding. Daar het bedrag ervan hoog kan oplopen, vormen zij een belemmering voor de toegang tot het hoger onderwijs.

Zij voeren aan dat de vermelding van de in het geding zijnde kosten in het studiereglement niet inhoudt dat zij verantwoord zijn, noch dat zij beperkt zijn. Ten aanzien van de vereiste van de « werkelijke kostprijs », gaat het om een gewone berekeningsvoorwaarde en niet om een beperking van de aard of het bedrag ervan; het decreet voorziet in geen enkele controle *a posteriori* en een evaluatie zou overigens onmogelijk zijn bij gebrek aan een algemene boekhouding van de onderwijsinstellingen. De materiële voorwaarde die in het decreet wordt vastgesteld, houdt verband met het feit dat de kosten betrekking moeten hebben op goederen en diensten die aan de student zijn verleend, maar dat begrip is dermate ruim dat het alles kan omvatten. De Regering komt overigens niet tegemoet aan de kritiek die wordt afgeleid uit de vergelijkende lezing van de twee leden van artikel 2, § 2. Tijdens de parlementaire voorbereiding werden amendementen ingediend om de wetgevende ondersteuning te versterken, maar de minister heeft hierop geen gepast antwoord gegeven.

A.10.4. De Franse Gemeenschapsregering repliceert dat, in tegenstelling tot wat de verzoekende partijen aanvoeren, de in het geding zijnde kosten geen voorwaarde vormen voor de toegang tot de hogere studies en geen betrekking hebben op de vaststelling van een wezenlijk bestanddeel van de onderwijsreglementering. Het vonnis van de Rechtbank te Namen van 10 februari 2005 deelt dat standpunt. De Minister daarentegen heeft tijdens de parlementaire voorbereiding alleen aangegeven dat de student ertoe verplicht is het bedrag te betalen van de in het bestreden decreet gedefinieerde kosten, wat trouwens vanzelfsprekend is. Hij heeft nooit verklaard dat die kosten moeten worden betaald bij de inschrijving van de student, noch dat de student die deze kosten niet zou betalen, van de betrokken instelling zou worden uitgesloten. Bovendien definieert het decreet wel degelijk de kosten die aan de studenten kunnen worden aangerekend, overeenkomstig artikel 24, § 5, van de Grondwet. Wat de controle *a posteriori* betreft, die bestaat wel degelijk, namelijk door de commissarissen wier beslissingen, zoals reeds is gezegd, kunnen leiden tot de terugbetaling, aan de studenten, van onterecht geïnde bedragen.

Ten aanzien van het decreet van 20 juli 2006

A.11.1. De verzoekende partijen, die bij beschikking van het Hof van 5 december 2006 zijn ondervraagd over de gevolgen, voor hun beroep, van het decreet van 20 juli 2006 betreffende de rechten en kosten geïnd in het niet-universitair hoger onderwijs, dat met name artikel 12, § 2, van de voormelde wet van 29 mei 1959 wijzigt, zetten in een aanvullende memorie uiteen dat er pas gevolgen zouden kunnen zijn indien het decreet van 20 juli 2006 de gebreken van het bestreden decreet van 20 juli 2005 ophief. Beide decreten zijn echter voor kritiek vatbaar. Het totale maximumbedrag van 593 euro dat het decreet van 2006 vaststelt voor het schoolgeld, de bijkomende gelden en de kosten wijst op het homogene karakter van de geïnde gelden; dat bedrag is volgens de parlementaire voorbereiding vastgesteld in verhouding tot dat van het universitair schoolgeld, wat erop wijst dat die heffingen het karakter van inschrijvingsgeld hebben. Ten slotte genieten de beursstudenten een maximumbedrag van 80 euro en het is moeilijk denkbaar dat, indien de in artikel 12, § 2, elfde lid, van de wet van 1959 beoogde kosten effectief werkelijke kosten waren, voor die studenten lagere bedragen van de kosten zouden kunnen worden vastgesteld. Het gaat integendeel wel degelijk om gelden die gezagshalve door de Franse Gemeenschap zijn voorgeschreven.

A.11.2. De verzoekende partijen voeren ook aan dat het decreet van 20 juli 2006 een nieuw licht werpt op het bestreden decreet, vermits dat laatste de geïnde bijkomende gelden geldig verklaart tot een bedrag gelijk aan 7 keer het bij artikel 12, § 2, eerste en tweede lid, opgelegde bedrag van het schoolgeld: het betreft een maximumbedrag dat 2 tot 5 keer hoger is dan hetwelk bij het nieuwe decreet van 2006 wordt voorgeschreven. Zij bekritisieren ook het feit dat voor het academiejaar 2005-2006 geen enkel maximumbedrag is vastgesteld en dat het nieuwe artikel 12, § 2, vijftiende lid, van de wet van 29 mei 1959 gedurende vijf jaar de inning van extra bedragen mogelijk maakt voor de instellingen die, voor het academiejaar 2005-2006, een totaalbedrag hebben geïnd dat hoger ligt dan de in het vorige lid vastgestelde maximumbedragen en de hogere kunstschole, hogere instituten voor architectuuronderwijs en de afdelingen « beeldtechniek », « toegepaste communicatie » en « pers en informatie » van de hogeschole vrijstelt van elk maximumbedrag.

De verzoekende partijen zullen bijgevolg een beroep tot vernietiging indienen tegen het decreet van 20 juli 2006.

A.11.3. De verzoekende partijen zijn derhalve van mening dat het decreet van 2006 geen gevolgen heeft voor het hangende beroep.

Indien dat beroep zou leiden tot een vernietiging, zouden de gevolgen van de vernietigde norm niet moeten worden gehandhaafd voor het academiejaar 2005-2006, waarvoor het decreet van 2006 niet in een maximumbedrag voorziet. Enerzijds, omdat een dergelijk maximumbedrag had kunnen worden vastgesteld vanaf het decreet van 2005, zoals uit de parlementaire voorbereiding ervan blijkt. De handhaving van de gevolgen zou, anderzijds, alleen zin hebben indien het decreet van 2006 de gebreken van het decreet van 2005 ophief - *quod non* - en indien de daarbij ingevoerde gelden geen afbreuk deden aan de internationale verplichtingen van België waarnaar reeds is verwezen - *quod non*.

A.12.1. De Franse Gemeenschapsregering, die eveneens door het Hof is ondervraagd over de gevolgen van het decreet van 20 juli 2006 voor het beroep, zet in een aanvullende memorie uiteen dat het nieuwe decreet nog niet het voorwerp heeft uitgemaakt van een beroep tot vernietiging en dat de kritiek die de verzoekende partijen erover uiten, hier niet in aanmerking zou kunnen worden genomen. Het decreet van 2006 wijzigt overigens noch de op het academiejaar 2005-2006 toepasselijke regels, noch die met de betrekking tot de bijkomende gelden voor de academiejaren 2006-2007 en volgende, noch de bepalingen inzake de geleidelijke verdwijning van de bijkomende gelden. Het beperkt daarentegen de toepassing van het decreet van 2005 in de tijd wat betreft de kosten die aan de studenten worden aangerekend, vermits het in die materie maximumbedragen vaststelt voor de academiejaren 2006-2007 en volgende.

A.12.2. De Franse Gemeenschapsregering wijst, in verband met artikel 2, c), van het decreet van 20 juli 2005, erop dat de decreetgever een aanvullend decreet vermocht aan te nemen, maar daartoe niet verplicht was, tot vaststelling, zoals het decreet van 20 juli 2006 dat heeft gedaan, van maximumbedragen (schoolgeld, bijkomende gelden en kosten) die aan de studenten kunnen worden aangerekend. De in het geding zijnde kosten zijn geen rechten en betreffen, ter herinnering, niet de toegang tot de hogere studies, zodat de vaststelling ervan kan worden gedelegeerd aan andere overheden dan de wetgever, op voorwaarde dat de laatstgenoemde de beginselen ter zake vastlegt. Het nieuwe decreet biedt de student een nieuwe waarborg - een verwijzing naar de kosten in het universitair onderwijs, waarbij die evenwel noch de bijkomende gelden, noch de kosten omvatten - en heeft geenszins tot doel een vroegere situatie te regulariseren.

A.12.3. De Franse Gemeenschapsregering betwist ook dat het maximumbedrag van 593 euro dat bij het decreet van 20 juli 2006 is vastgesteld, aantoonde dat het bedrag van 7 keer het schoolgeld (2 180 euro voor het lange type) dat, indien het wordt overschreden, kan leiden tot een terugbetaling van de geïnde gelden, ongrondwettig zou zijn. Zij heeft immers erop gewezen dat dat bedrag, dat overigens louter theoretisch is, op een objectieve en redelijke verantwoording berustte. De wetgever heeft op basis van concrete elementen immers aangetoond dat het vastgestelde maximumbedrag het mogelijk maakt het nagestreefde dwingende doel van algemeen belang te bereiken en tegelijk de studenten niet het recht van toegang tot het gerecht te ontfemen om de terugbetaling van overdreven hoge bijkomende inschrijvingsgelden terug te vorderen. Het bij het decreet van 2006 vastgestelde maximumbedrag heeft echter een ander doel (en kan niet worden vergeleken met hetwelk is vastgesteld bij het decreet van 2005), vermits het erom gaat de studenten een nieuwe waarborg te bieden.

De Franse Gemeenschapsregering blijft dus bij de verklaringen in haar vroegere geschriften, onder voorbehoud dat de uitwerking van artikel 2, c), van het decreet van 20 juli 2005 voortaan in de tijd wordt beperkt.

A.12.4. De Franse Gemeenschapsregering wenst overigens dat het Hof de gevolgen van de vernietiging van het decreet van 20 juli 2005 in de tijd aanpast, indien het van oordeel zou zijn het te moeten afkeuren. Enerzijds, om de situatie te voorkomen dat, tot in 2004-2005, bedragen zijn geïnd, zoals die voor de jaren 2006-2007 en volgende zullen worden geïnd (krachtens het decreet van 20 juli 2006), maar dat voor het jaar 2005-2006 een rechtvacuüm zou bestaan waardoor eender welk bedrag kan worden geïnd, als gevolg van de vernietiging door het Arbitragehof. Dat vacuüm zou weliswaar kunnen worden vermeden door een decreet, maar dat laatste zou dan noodgedwongen een retroactief karakter hebben, wat niet wenselijk blijkt. Anderzijds, omdat een terugbetaling van de in 2004-2005 of eerder geïnde bedragen alle hogescholen op alle vlakken, met name op financieel vlak, in aanzienlijke moeilijkheden zou brengen.

- B -

B.1. Uit het geheel van het verzoekschrift blijkt dat het beroep betrekking heeft op de artikelen 1 en 2, c), van het decreet van de Franse Gemeenschap van 20 juli 2005 betreffende het bijkomend inschrijvingsgeld geïnd in het niet-universitair hoger onderwijs. Die bepalingen luiden :

« Artikel 1. Het inschrijvingsgeld dat geïnd is door de Hogescholen, de Hogere Kunstscholen en de Hogere instituten voor architectuur tot en met het academiejaar 2004-2005, bijkomend aan het inschrijvingsgeld opgelegd bij artikel 12, § 2, eerste en tweede lid, van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving, zullen geenszins worden terugbetaald.

Het eerste lid is niet van toepassing :

1° op het bijkomend inschrijvingsgeld dat geïnd zou zijn in strijd met de artikelen 12, § 2, leden 3 tot 5, van dezelfde wet;

2° op de terugbetalingen bevolen door gerechtelijke beslissingen die genomen zijn na een vordering ingesteld bij de hoven en rechtbanken vóór 5 juli 2005;

3° op het inschrijvingsgeld dat per academiejaar een maximaal bedrag overschrijdt dat overeenstemt met zeven keer het bedrag van het inschrijvingsgeld opgelegd bij voornoemd artikel 12, § 2, leden 1 en 2.

Art. 2. In artikel 12, § 2, van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving, gewijzigd bij de wet van 5 augustus 1978, het koninklijk besluit nr. 462 van 17 september 1986 en de decreten van 12 juli 1990, 9 september 1996 en 2 december 1996, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

[...]

c) § 2 wordt aangevuld met de volgende leden :

‘ Voor het academiejaar 2005-2006 worden de werkelijke kosten voor de goederen en diensten die individueel aan de student verleend worden, niet als bijkomend inschrijvingsgeld beschouwd. Die kosten worden vermeld in het studiereglement van elke instelling. Zij kunnen de bedragen die door de instellingen opgelegd zijn voor het academiejaar 2004-2005 niet overschrijden.

Voor het academiejaar 2006-2007 en de volgende academiejaren stelt de Regering respectievelijk voor de Hogescholen, de Hogere kunstscholen en de Hogere instituten voor Architectuur de lijst vast van de werkelijke kosten voor de goederen en diensten die aan de studenten verleend worden en niet als bijkomend inschrijvingsgeld worden beschouwd. Die kosten worden vermeld in het studiereglement van elke instelling. ’ ».

B.2.1. Het aldus gewijzigde artikel 12, § 2, van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving, bepaalde, in de bewoordingen die het bestreden decreet eraan heeft gegeven :

« § 2. Een schoolgeld moet betaald worden door de studenten van de instellingen voor hoger onderwijs met volledig leerplan van het korte type en het lange type.

De [Regering] bepaalt het bedrag van dit schoolgeld :

1° in het hoger onderwijs van het korte type, tussen 124 EUR en 161 EUR;

2° [...];

3° in het hoger onderwijs van het lange type, tussen 248 EUR en 372 EUR;

4° op 50 EUR voor de inschrijving voor een aggregatie voor het hoger secundair onderwijs of voor een aanvullend examen.

Voor de studenten die een toelage genieten die wordt toegekend door de dienst studietoelagen van de Franse Gemeenschap krachtens de wet van 19 juli 1971 tot toekenning van studietoelagen en -leningen en het decreet van 7 november 1983, dat voor de Franse Gemeenschap de studietoelagen en -leningen regelt, gecoördineerd op 7 november 1983, alsook voor de studenten die houder zijn van een attest van beursstudent uitgereikt door het ABOS, worden deze bedragen respectievelijk teruggebracht tot 25 EUR in het hoger onderwijs van het korte type en tot 37 EUR in het hoger onderwijs van het lange type. Voor de in dit lid bedoelde studenten mag geen bijkomend recht naast het hun toegepaste collegegeld geheven worden.

Voor de studenten die niet in het derde lid bedoeld zijn, kan dat bijkomend inschrijvingsgeld het bedrag van 422 euro niet overschrijden voor het hoger onderwijs van het lange type en van 282 euro voor het hoger onderwijs van het korte type. Daarenboven kan dat bijkomend inschrijvingsgeld de door de instellingen opgelegde bedragen voor het academiejaar 2004-2005 niet overschrijden. De Regeringscommissarissen controleren de naleving van deze bepaling.

De in het vierde lid vastgestelde maximale bedragen worden elk academiejaar verminderd met tien percent van het oorspronkelijk bedrag.

Voor de studenten van eenvoudige afkomst worden die maximale bedragen elk academiejaar verminderd met twintig procent van het oorspronkelijk bedrag. De Regering bepaalt wat er verstaan moet worden onder student van eenvoudige afkomst.

Voor de studenten die niet bedoeld zijn in het derde lid, die vragen om in een hogeschool ingeschreven te worden en op wie artikel 8 van het decreet van 9 september 1996 betreffende de financiering van de door de Franse Gemeenschap ingerichte of gesubsidieerde

Hogescholen van toepassing is, mag er geen verschil qua behandeling zijn ten opzichte van de studenten die hun inschrijving vragen in eenzelfde categorie van dezelfde hogeschool en die niet bedoeld zijn in het derde lid en op wie artikel 8 van het voormelde decreet van 9 september 1996 niet van toepassing is.

Voor de studenten die niet bedoeld worden onder het derde lid, die vragen ingeschreven te worden in een instelling van hoger artistiek onderwijs of van artistiek hoger onderwijs bedoeld in artikel 6, § 1, van het decreet van 5 augustus 1995 betreffende diverse maatregelen in verband met het hoger onderwijs en waarvoor artikel 9 van voornoemd decreet van 5 augustus 1995 van toepassing is, kan er geen verschil in behandeling bestaan ten opzichte van de studenten die hun inschrijving vragen in eenzelfde afdeling van dezelfde instelling voor hoger artistiek onderwijs of artistiek hoger onderwijs bedoeld in artikel 6, § 1, van het voornoemd decreet van 5 augustus 1995, die niet bedoeld worden in het derde lid en voor wie artikel 9 van voornoemd decreet van 5 augustus 1995 niet van toepassing is.

De in deze paragraaf bedoelde bedragen zijn als volgt gekoppeld aan het indexcijfer van de consumptieprijzen :

Basisbedrag x indexcijfer voor de maand november voor de opening van het betrokken
academiejaar

indexcijfer november 1991

De [Regering] bepaalt de wijze van inning van het schoolgeld.

Voor het academiejaar 2005-2006 worden de werkelijke kosten voor de goederen en diensten die individueel aan de student verleend worden, niet als bijkomend inschrijvingsgeld beschouwd. Die kosten worden vermeld in het studiereglement van elke instelling. Zij kunnen de bedragen die door de instellingen opgelegd zijn voor het academiejaar 2004-2005 niet overschrijden.

Voor het academiejaar 2006-2007 en de volgende academiejaren stelt de Regering respectievelijk voor de Hogescholen, de Hogere kunstschole en de Hogere instituten voor Architectuur de lijst vast van de werkelijke kosten voor de goederen en diensten die aan de studenten verleend worden en niet als bijkomend inschrijvingsgeld worden beschouwd. Die kosten worden vermeld in het studiereglement van elke instelling ».

B.2.2. Het voormelde artikel 12, § 2, is vervolgens gewijzigd door onder meer het decreet van 20 juli 2006 betreffende de rechten en kosten geïnd in het niet-universitair hoger onderwijs. Zoals de partijen in hun aanvullende memories gezamenlijk erkennen, heeft die wijziging geen gevolgen voor het onderhavige beroep tot vernietiging, behalve dat, zoals de Franse Gemeenschapsregering aangeeft, de toepassing van artikel 12, § 2, elfde lid, van de wet van 29 mei 1959 (toegevoegd bij het decreet van 20 juli 2005), dat de werkelijke kosten regelt die aan de studenten kunnen worden aangerekend voor het academiejaar 2006-2007 en de volgende academiejaren, wordt aangepast door artikel 12, § 2, vijftiende lid (toegevoegd bij het decreet van 20 juli 2006), dat een maximumbedrag vaststelt voor het totaalbedrag dat

voor die academiejaren als schoolgeld, bijkomende gelden en werkelijke kosten aan de studenten kan worden aangerekend.

B.3.1. Volgens haar statuten heeft de « Fédération des étudiant(e)s francophones » met name tot doel « de studenten ingeschreven aan de instellingen voor hoger onderwijs in de Franse Gemeenschap van België te verenigen, te informeren, hun belangen kenbaar te maken en te verdedigen en hun mening te concretiseren [...] aangaande alle problemen die hun rechten, plichten en belangen van pedagogische, sociale, culturele en economische aard, alsook hun immateriële rechten van dichtbij of van ver in het geding brengen, door als representatief of zelfs actief orgaan op te treden bij de publieke opinie en de bevoegde autoriteiten op alle niveaus van de besluitvorming, zowel binnen als buiten de Belgische Staat ».

B.3.2. De andere verzoekende partijen verklaren dat zij studenten zijn die zijn ingeschreven aan een onderwijsinstelling waarop de bestreden bepaling van toepassing is.

B.3.3. Het beroep dat is ingesteld door een vzw die tot doel heeft de belangen te verdedigen van de studenten van instellingen voor hoger onderwijs die door het bestreden decreet worden beoogd, is ontvankelijk ten aanzien van bepalingen die, zoals te dezen, tot doel hebben de terugbetaling van door die instellingen geïnde gelden uit te sluiten (artikel 1) en het hun mogelijk te maken bedragen te innen die de kosten voor aan de student verleende goederen en diensten vertegenwoordigen (artikel 2, c)).

B.3.4. Daar het beroep ontvankelijk is voor een van de verzoekende partijen, dient het Hof niet na te gaan of het dat ook is voor de andere.

Ten aanzien van artikel 1 van het bestreden decreet

B.4.1. De verzoekende partijen verwijten artikel 1 dat het het inschrijvingsgeld bekrachtigt dat door de daarin beoogde onderwijsinstellingen wordt geïnd bovenop het bij artikel 12, § 2, eerste en tweede lid, van de wet van 29 mei 1959 opgelegde schoolgeld. Zij voeren aan dat die bepaling in strijd zou zijn met de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet,

in samenhang gelezen met de artikelen 2.1 en 13 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, en met artikel 2 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre die bepalingen de geleidelijke invoering van de kosteloosheid van het hoger onderwijs (en daarmee een *standstill*-effect) zouden opleggen en zich zouden verzetten tegen een geldigverklaring die discriminerende gevolgen heeft en afbreuk doet aan het wettigheidsbeginsel.

B.4.2. De geldigverklaring van het in artikel 1 van het bestreden decreet bedoelde inschrijvingsgeld houdt op retroactieve wijze de bekrachtiging in van de maatregelen die zijn genomen door de onderwijsinstellingen die het hebben geïnd.

B.4.3. De niet-retroactiviteit van wetten is een waarborg die tot doel heeft rechtsonzekerheid te voorkomen en die vereist dat de inhoud van het recht voorzienbaar en toegankelijk is, zodat iedereen op redelijke wijze de gevolgen van een bepaalde handeling zou kunnen voorzien, op het tijdstip dat die handeling wordt verricht.

De terugwerkende kracht van de wetten kan enkel worden verantwoord wanneer zij onontbeerlijk is voor de verwezenlijking van een doelstelling van algemeen belang.

B.4.4. In de memorie van toelichting van het ontwerp dat het bestreden decreet is geworden, staat te lezen :

« In een vonnis dat is uitgesproken op 10 februari 2005 heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Namen voor recht gezegd dat de inning door een hogeschool [...] van ‘ inschrijvingsgeld bovenop het schoolgeld (met uitsluiting van de administratieve gelden) ’ ‘ onwettig ’ was.

Dat vonnis oordeelt immers dat de wetgever ‘ een onduidelijke juridische situatie heeft laten voortbestaan, waarbij de bestaande feitelijke situatie bijgevolg werd getolereerd, behalve voor de studenten die studietoelagen genieten ’ » (*Parl. St.*, Parlement van de Franse Gemeenschap, 2004-2005, nr. 143/1, p. 3).

Volgens dezelfde memorie van toelichting werd artikel 58 van het decreet van 9 september 1996 betreffende de financiering van de door de Franse Gemeenschap ingerichte of gesubsidieerde Hogescholen voorgesteld op een wijze die het die hogescholen mogelijk heeft kunnen maken te denken dat zij inschrijvingsgeld bovenop het schoolgeld konden innen.

Het voormelde artikel 58 wijzigde immers artikel 12, § 2, van de wet van 29 mei 1959 en verbood, voor de beursstudenten, gelden bovenop het op hen toepasselijke schoolgeld te heffen. In de voormelde memorie van toelichting staat daaromtrent te lezen :

« Die bepaling kon door de hogescholen in die zin worden geïnterpreteerd dat zij hun het recht toekende ten laste van de studenten die geen studiebeurzen of -toelagen genoten, inschrijvingsgeld bovenop het schoolgeld te innen. Dat was overigens de interpretatie die de afdeling wetgeving van de Raad van State eraan heeft gegeven in het advies dat zij over dat voorontwerp heeft uitgebracht (*Parl. St.*, Parlement van de Franse Gemeenschap, nr. 97-1, 1995-1996, p. 42). Tijdens de bespreking in de commissie of in plenaire zitting is die interpretatie door geen enkele verklaring tegengesproken » (*Parl. St.*, Parlement van de Franse Gemeenschap, 2004-2005, nr. 143/1, p. 4).

Dezelfde memorie van toelichting stelt voorts vast dat, indien het in het geding zijnde inschrijvingsgeld moest worden terugbetaald door de instellingen die het hebben geïnd bovenop het schoolgeld waarin de wet van 29 mei 1959 voorziet, een groot aantal onder hen ertoe verplicht zouden zijn hun deuren te sluiten, zodat de bestreden bepaling wordt voorgesteld als een bepaling die tegemoetkomt aan een « dwingende reden van algemeen belang, namelijk het voortbestaan van de onderwijsinstellingen dat zou worden bedreigd indien het vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Namen gezaghebbend zou worden in de rechtspraak, en de studenten die dat inschrijvingsgeld hebben betaald, in groten getale de terugbetaling ervan zouden eisen » (*ibid.*, p. 5).

Als antwoord op het advies van de Raad van State die het adequate karakter van de verantwoording voor de in het geding zijnde decretale geldigverklaring aanvaardde, maar voorstelde de negatieve financiële gevolgen van een eventuele terugbetaling van het inschrijvingsgeld verder te motiveren, werd erop gewezen :

« De financiële gevolgen van een massale terugbetaling van het bijkomend inschrijvingsgeld zijn mogelijk de volgende : daar het geraamde bedrag van het geïnde inschrijvingsgeld ongeveer 15 000 000 euro per jaar bedraagt en de verjaring om dat inschrijvingsgeld voor de rechtscolleges te vorderen, 10 jaar bedraagt, zou de mogelijke impact indien alle studenten een beroep zouden instellen en *in fine* in het gelijk zouden worden gesteld, neerkomen op 150 000 000 euro, zonder indexering en gerechtelijke interesten.

Dat bedrag moet worden vergeleken met de jaarlijkse begroting van de hogescholen, die 310 000 000 € bedraagt.

Het staat vast dat de scholen de weerslag van een opeenvolging van beroepen die zouden leiden tot beslissingen tot terugbetaling, niet zouden kunnen opvangen.

Naast de terugbetaling zouden sommige instellingen overigens een plotse vermindering van hun inkomsten van soms meer dan 10 pct. moeten ondergaan, wat de kwaliteit van het verstrekte onderwijs en de stabiliteit van de pedagogische begeleiding aanzienlijk zou aantasten » (*ibid.*, p. 7).

B.4.5. De eerste kritiek van de verzoekende partijen betreft de *standstill*-verplichting inzake de geleidelijke invoering van de kosteloosheid van het onderwijs die zou voortvloeien uit de door hen aangevoerde bepalingen.

B.4.6. Artikel 24, § 3, eerste lid, van de Grondwet, bepaalt :

« Ieder heeft recht op onderwijs, met eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden. De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht ».

B.4.7. Artikel 13 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten bepaalt met name :

« 1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag erkennen het recht van een ieder op onderwijs. Zij zijn van oordeel dat het onderwijs gericht dient te zijn op de volledige ontplooiing van de menselijke persoonlijkheid en van het besef van haar waardigheid en dat het dient bij te dragen tot de eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Zij zijn voorts van oordeel dat het onderwijs een ieder in staat dient te stellen een nuttige rol te vervullen in een vrije samenleving en het begrip, de verdraagzaamheid en de vriendschap onder alle volken en alle rasgemeenschappen, etnische en godsdienstige groeperingen, alsmede de activiteiten van de Verenigde Naties voor de handhaving van de vrede dient te bevorderen.

2. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag erkennen dat, ten einde tot een volledige verwezenlijking van dit recht te komen :

a) Het lager onderwijs voor allen verplicht en kosteloos beschikbaar dient te zijn;

b) Het middelbaar onderwijs in zijn verschillende vormen, waarbij inbegrepen het technisch onderwijs en de beroepsopleiding op middelbaar niveau, door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs voor een ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk dient te worden gemaakt;

c) Het hoger onderwijs door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs voor een ieder op basis van bekwaamheid gelijkelijk toegankelijk dient te worden gemaakt;

d) Het basisonderwijs zoveel mogelijk dient te worden gestimuleerd of geïntensiveerd ten behoeve van personen die geen lager onderwijs hebben genoten of dit niet hebben voltooid;

e) De ontwikkeling van een stelsel van inrichtingen voor onderwijs op alle niveaus met kracht dient te worden nagestreefd, een verantwoord stelsel van studiebeurzen in het leven dient te worden geroepen en de materiële omstandigheden van het onderwijzend personeel voortdurend dienen te worden verbeterd.

[...] ».

Uit de lezing van voormeld artikel 13.2 blijkt dat voor het « lager onderwijs », het « middelbaar onderwijs in zijn verschillende vormen » en het « hoger onderwijs » onderscheiden bepalingen en behandelingen gelden. Het lager onderwijs dient « voor allen verplicht en kosteloos beschikbaar [...] te zijn »; het middelbaar onderwijs dient « voor een ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk [...] te worden gemaakt »; het hoger onderwijs dient « voor een ieder op basis van bekwaamheid gelijkelijk toegankelijk [...] te worden gemaakt ».

Wat het lager onderwijs betreft, is de kosteloosheid een doelstelling die onmiddellijk moet worden verwezenlijkt.

Wat het middelbaar en het hoger onderwijs betreft, moeten de in het Verdrag ingeschreven doelstellingen worden nagestreefd « door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs ».

B.4.8. Artikel 2.1 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten bepaalt :

« Iedere Staat die partij is bij dit Verdrag verbindt zich maatregelen te nemen, zowel zelfstandig als binnen het kader van de internationale hulp en samenwerking, met name op economisch en technisch gebied, en met volledige gebruikmaking van de hem ter beschikking staande hulpbronnen, ten einde met alle passende middelen, inzonderheid de invoering van wettelijke maatregelen, tot een algehele verwezenlijking van de in dit Verdrag erkende rechten te komen ».

B.4.9. Uit de gecombineerde lezing van de artikelen 2.1 en 13.2 van het Verdrag blijkt dat de - door het Verdrag beoogde - gelijke toegankelijkheid van het middelbaar en het hoger onderwijs geleidelijk moet worden ingevoerd in de verdragsluitende Staten, rekening houdend

met de economische mogelijkheden en de situatie van de overheidsfinanciën eigen aan elk van die Staten, en niet volgens strikt eenvormige temporele voorwaarden.

Artikel 13.2, *litterae* b) en c), van het Verdrag doet derhalve geen recht op kosteloze toegang ontstaan tot ander onderwijs dan het lager onderwijs. Wel verzetten die bepalingen zich ertegen dat België, na de inwerkingtreding van het Verdrag te zijnen aanzien - op 21 juli 1983 - maatregelen zou nemen die ingaan tegen de doelstelling om de gelijke toegang tot het hoger onderwijs te verwezenlijken, onder meer door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs.

B.4.10. Artikel 2 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens luidt :

« Niemand zal het recht op onderwijs worden ontzegd. Bij de uitoefening van alle functies welke de Staat in verband met de opvoeding en het onderwijs op zich neemt zal de Staat het recht eerbiedigen van de ouders om (voor hun kinderen) zich van die opvoeding en van dat onderwijs te verzekeren welke overeenstemmen met hun eigen godsdienstige en filosofische overtuigingen ».

B.4.11. In 1983 werd een schoolgeld geïnd voor de toegang tot het hoger onderwijs van het korte type en het lange type. Volgens de uiteenzetting van de minister was het « vastgesteld op 250 frank voor het niet-universitair hoger onderwijs van het korte type, en, sedert 1978, op 5 000 frank voor het niet-universitair hoger onderwijs van het lange type » (*Parl. St.*, Parlement van de Franse Gemeenschap, 1989-1990, nr. 147/2, p. 3).

De *standstill*-verplichting, die voortvloeit uit het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten en in B.4.9 is vermeld, houdt niet in dat die gelden na 1983 niet kunnen worden verhoogd, met name, enerzijds, op grond van een redelijke beoordeling van de evolutie van de kosten van levensonderhoud, van die van het nationaal product en van de stijging van het gemiddelde inkomen per inwoner, ten opzichte van de tijd waarin ze zijn vastgesteld, en, anderzijds, op grond van motieven van algemeen belang vermeld in onder meer artikel 2.1 van het Verdrag, waaronder in het bijzonder de ter beschikking staande financiële middelen.

B.4.12. Rekening houdend met de in B.4.4 uiteengezette motieven om de bestreden geldigverklaring te verantwoorden, doet de in het geding zijnde maatregel niet op onverantwoorde wijze afbreuk aan de in B.4.9 vermelde *standstill*-verplichting.

Er kon immers, enerzijds, redelijkerwijs worden geoordeeld dat de ontstentenis van een dergelijke maatregel het voortbestaan van de onderwijsinstellingen waarop hij betrekking heeft, kon bedreigen - wat het doel van algemeen belang vormt waarnaar in B.4.3 wordt verwezen -, terwijl het in ernstige financiële moeilijkheden brengen van die instellingen van dien aard zou kunnen zijn dat het recht op onderwijs in grotere mate zou worden aangetast dan de mate waarin artikel 1 afbreuk doet aan de doelstelling om de kosteloosheid van dat onderwijs geleidelijk te verzekeren. Er zij in dat opzicht opgemerkt dat het bijkomend inschrijvingsgeld is geïnd op grond van een maatregel die is genomen door zowel de overheid waarop de in B.4.9 vermelde verplichting rustte als de onderwijsinstellingen waarvan het voortbestaan door het bestreden decreet wordt beoogd en die zich, zoals is uiteengezet in B.4.4, hebben kunnen vergissen in de mogelijkheid die zij hadden om het bijkomend inschrijvingsgeld al dan niet, op regelmatige wijze, te innen.

Anderzijds gaat de door de verzoekende partijen bekritiseerde maatregel gepaard met waarborgen die ertoe strekken te voorkomen dat hij onevenredige gevolgen heeft, zoals die welke worden opgesomd in artikel 1, tweede lid, van het bestreden decreet, met name door niet tussen te komen in de procedures die voor de rechtscolleges hangende zouden zijn. Hij gaat, voor de toekomst, eveneens gepaard met bepalingen die ertoe strekken het bedrag van het bijkomend inschrijvingsgeld geleidelijk te beperken tot de afschaffing zonder meer ervan (artikel 2, a) en b) van het bestreden decreet) en de betrokken onderwijsinstellingen een « toelage voor de bevordering van de democratisering van de toegang tot het hoger onderwijs » toe te kennen (artikelen 3 tot 5 van het bestreden decreet).

Artikel 2 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens vestigt overigens geenszins het beginsel van de kosteloosheid van het onderwijs. Het middel kan dus niet worden aangenomen in zoverre het een schending aanvoert van artikel 24 van de Grondwet, in samenhang gelezen met die bepaling.

B.4.13. De tweede kritiek van de verzoekende partijen betreft het gelijkheidsbeginsel, in zoverre de geldigverklaring van het in het geding zijnde inschrijvingsgeld betrekking zou hebben op bijkomende inschrijvingsgelden waarvan het bedrag varieert van de ene onderwijsinstelling tot de andere, waardoor evenveel onverantwoorde verschillen in behandeling tussen de studenten worden ingevoerd.

De decreetgever heeft vastgesteld dat het noodzakelijk was de terugbetaling van het bijkomend inschrijvingsgeld te verhinderen, teneinde het financiële voortbestaan van de instellingen die het hebben geïnd, te waarborgen; hij is redelijkerwijze ervan kunnen uitgaan dat het bedrag van die gelden door die instellingen is vastgesteld op grond van hun eigen financiële behoeften. Die behoeften zijn niet eenvormig vermits de inhoud van het onderwijs en de pedagogische projecten van de ene instelling tot de andere, zelfs voor identieke opties, variëren. De decreetgever heeft dus geen maatregel genomen die op onevenredige wijze afbreuk doet aan de rechten van de betrokkenen door, binnen de door hem bepaalde grenzen, de inning van dat bijkomend inschrijvingsgeld geldig te verklaren.

B.4.14. De derde kritiek van de verzoekende partijen betreft het maximumbedrag waaronder, overeenkomstig artikel 1, tweede lid, 3°, het bijkomend inschrijvingsgeld niet wordt terugbetaald.

In de parlementaire voorbereiding van het decreet wordt in dat verband erop gewezen dat :

« [...] dat maximumbedrag is bepaald rekening houdend met verschillende criteria :

- de noodzaak om niet te veel instellingen in te grote moeilijkheden te brengen, om een dringende bekommernis van algemeen belang, namelijk de vrijwaring van de openbare dienst van het onderwijs;
- een studie in verband met de thans geïnde gelden.

Uit die laatste is gebleken dat het bedrag van de aanvullende gelden die thans kunnen worden geïnd onder de noemer ‘ bijkomende inschrijvingsgelden ’ variëren van 0 tot 620 €, terwijl die welke worden geïnd onder de noemer ‘ administratieve kosten ’ variëren van 0 tot 1 150 €.

De som van beide bedragen geeft een totaalbedrag bovenop het schoolgeld dat theoretisch gezien zou kunnen oplopen tot 1 770 € bovenop het schoolgeld. Een maximumbedrag dat is vastgesteld op 7 keer het schoolgeld voor het onderwijs van het korte type komt neer op 1 120 €, wat minder is dan het aldus berekende theoretische bedrag. De maatregel is dus redelijk verantwoord » (*Parl. St.*, Parlement van de Franse Gemeenschap, 2004-2005, nr. 143/1, p. 7; in dezelfde zin, nr. 143/6, p. 6).

Het door de bestreden bepaling gedefinieerde maximumbedrag kan dus niet worden beschouwd als een bedrag dat zonder enige relevantie is vastgesteld. Het is juist dat de verzoekende partijen opmerken dat het document nr. 5 dat bij de memorie van de Franse Gemeenschap is gevoegd en waarin de bedragen worden vermeld die de verschillende betrokken instellingen hebben gevorderd als bijkomende inschrijvingsgelden en administratieve kosten tijdens het academiejaar 2004-2005, aantoon dat, enerzijds, de maximumbedragen respectievelijk 620 euro en 995,40 euro zijn en, anderzijds, het gecumuleerde maximumbedrag van de ene en de andere 995,40 euro bedraagt - waarbij sommige instellingen slechts één soort bedrag innen -, wat minder is dan het bedrag van 1 120 euro dat in de parlementaire voorbereiding wordt vermeld. Zelfs los van het feit dat in de voormelde parlementaire voorbereiding geen melding wordt gemaakt van het academiejaar waarop de daarin genoemde bedragen betrekking hebben, kan evenwel worden aangenomen dat de decreetgever, na te hebben vastgesteld dat sommige instellingen zowel bijkomende inschrijvingsgelden als administratieve kosten inden, het nodig heeft geacht rekening te houden met een gecumuleerd maximumbedrag.

B.4.15. De vierde kritiek van de verzoekende partijen betreft het wettigheidsbeginsel, in zoverre artikel 1 van het bestreden decreet niet zou voldoen aan de vereisten van artikel 24, § 5, van de Grondwet.

Het Hof stelt vast dat de bestreden bepaling zelf de elementen vaststelt aan de hand waarvan de mate waarin de terugbetaling van het bijkomend inschrijvingsgeld wordt geweigerd, kan worden bepaald.

B.4.16. Het middel is niet gegrond.

Ten aanzien van artikel 2, c), van het bestreden decreet

B.5.1. De verzoekende partijen verwijten artikel 2, c), dat het de daarin beoogde onderwijsinstellingen mogelijk maakt om, naast het bijkomend inschrijvingsgeld, de kosten tegen de werkelijke kostprijs aan te rekenen voor de individueel aan de student geleverde goederen en diensten. Zij voeren aan dat die bepaling in strijd is met de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 2.1 en 13 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten en met artikel 2 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre die bepalingen de geleidelijke invoering van de kosteloosheid van het hoger onderwijs, en daardoor een *standstill*-effect, zouden opleggen, en zich ertegen zouden verzetten dat het bedrag van de in het geding zijnde kosten zou kunnen variëren van de ene instelling tot de andere, met schending van het gelijkheidsbeginsel, en dat die kosten door de instellingen of door de Regering worden vastgesteld met schending van het wettigheidsbeginsel.

B.5.2. De bedragen waarvan de betaling op grond van artikel 2, c), van het bestreden decreet kan worden gevorderd, vormen de kostprijs van de daarin beoogde goederen en diensten. Zij zijn aldus bedoeld om het de onderwijsinstellingen mogelijk te maken specifieke uitgaven te dekken die zij voor de studenten doen, en betreffen dus niet de toegang tot de hogere studies. In tegenstelling tot wat de verzoekende partijen verklaren, kan de bepaling die daarin voorziet, niet onbestaanbaar worden geacht met artikel 24, § 3, van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 13 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten en met de in B.4.9 vermelde *standstill*-verplichting.

B.5.3. De verzoekende partijen bekritisieren ook artikel 2, c), in zoverre de daarin beoogde kosten zouden kunnen variëren van de ene instelling tot de andere en aldus de gelijkheid tussen de studenten zouden kunnen verbreken, en in zoverre zij niet door de decreetgever zijn vastgesteld.

B.5.4. Door te bepalen dat de in het geding zijnde kosten tegen kostprijs moeten worden geraamd, heeft de decreetgever zich voldoende nauwkeurig uitgedrukt en een kennelijk onredelijke raming zou door de bevoegde rechter kunnen worden afgekeurd. Gelet op de aard van die bedragen vermocht de decreetgever de Regering ermee te belasten de lijst ervan vast te stellen (vanaf het academiejaar 2006-2007), teneinde het mogelijk te maken die lijst sneller

aan de evolutie van de behoeften aan te passen dan wanneer telkens de goedkeuring van een wijzigingsdecreet noodzakelijk zou zijn. In dat verband houdt het gegeven dat het in B.2.2 bedoelde decreet van 20 juli 2006 artikel 12, § 2, van de wet van 29 mei 1959 wijzigt teneinde in het vijftiende lid een maximumbedrag vast te stellen voor het totaalbedrag dat aan de studenten als schoolgeld, bijkomende gelden en werkelijke kosten kan worden aangerekend, niet in dat de vroegere bepalingen, die niet in een dergelijk maximumbedrag voorzagen en het voorwerp van het beroep uitmaken, in strijd zouden zijn met de in het middel beoogde bepalingen, daar de ongrondwettigheid van een vroegere regel niet kan worden afgeleid uit louter de wijziging ervan door een nieuwe regel. Aangezien het mogelijk is dat de kosten die de onderwijsinstellingen doen voor de aan de studenten geleverde goederen en diensten niet eenvormig zijn, rekening houdend met het feit dat het onderwijs, de cursussen en het pedagogisch materiaal kunnen variëren van de ene instelling tot de andere, zelfs voor identieke opties, kan ten slotte de tenlasteneming ervan op dezelfde wijze variëren, zonder op discriminerende wijze afbreuk te doen aan de rechten van de betrokkenen.

B.5.5. Het middel is niet gegrond.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt het beroep.

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 21 februari 2007.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior